

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

גליון זה יוצא לעילוי נשמת רבינו הגדול בעל ה"קהילות יעקב" מרן רבי יעקב ישראל ב"ר חיים פרץ קניבסקי זצלה"ה אביו של רבינו שיבלחט"א נלב"ע כ"ג מנחם אב תשמ"ה תנצב"ה

מספר הודעות נחוצות

תפילות ליל יום ט' באב

תפילת רבינו בביתו במזן מצומצם, וא"ה אחרי שהרית יצא לבית החיים להעתיק לפני בוכ"ע על שכינתא בגלותא.

לקראת ט"ז באב

שהוא כנודע יום המסוגל לזיוגים הגונים, נשמח לסייע לציבור, ולהעביר שמות לזיוגים הגונים לברכתו של מרן שליט"א, ונקוו לה' שנשמע ונתבשר בשורות טובות.

שבוע פרשת עקב

כפי הנראה לא תתקיים קבלת קהל בביתו של רבינו, ולמקרים דחופים יש להתקשר עם הגבאים שליט"א, הבריתות א"ה יתקיימו כרגיל.

יומא ההילולא

בשבת קודש פרשת ראה כ"ג אב יחול יום היארצייט למרן בעל הקהילות יעקב ז"ע, כמדי שנה ימסור מרן שליט"א שיעור לע"נ (על זמן ומקום השיעור יש להתעדכן סמוך ליום היארצייט). כמדי שנה א"ה בפרשת שופטים נביא בגליון "דברי שי"ח" את שיעורו של רבינו שליט"א.

יום רביעי כ"ז אב

א"ה יופיע רבינו בכינוס של אלפי הילדים מטעם ארגון המשניות 'זכרון הנה' באצטדיון רמת גן, בשעות אחרי צהריים. הכניסה רק על פי כרטיסים אישיים שיקבל כל תלמיד הנמנה על חברי הארגון.

הגליון הבא

יצא לקראת פרשת שופטים

עלי שי"ח

"זכר צדיקים לברכה"

השבוע ליוזמו בני התורה ושוחרי ההלכה מכל העדות והחוגים את הגה"צ רבי שריה דבילצקי זצ"ל. קטנים אנו מכדי לכתוב בשבח, אבל לתועלת האלפים נרשום אי אלו נקודות וזכרון בקשר שהיה לו עם להבחל"ח מרן רבינו שליט"א.

רבי שריה זצוק"ל היה גאון ההלכה ועמל על קוצו של יו"ד ללבוש כל הלכה ומנהג. מפעם לפעם היה כותב מכתבי הלכה לרבינו שליט"א, והיה זוכה לקבל איגרת תשובה. האחרונה שבהם היה לפני כארבע שנים שאז שלח מכתב עם מספר הערות בהלכה ורבינו השיב לו עליהם.

השבוע כששמע רבינו על פטירתו, הזכיר כי זוכר אותו עוד מהתקופה שהיה מגיע למרן החזון איש זצ"ל, והזכיר בקיצור את הידוע שכשהיה רבי שריה זצ"ל בחור היה הולך בבית חולים ומרן החזון איש זצוק"ל נסע לבקר אותו ולדבר איתו שלא יהמיר על כשרות המאכלים שם.

בעשרות שנים האחרונות היה פוגש אותו רבינו, בעיקר בשמחות שערך בנו הגאון רבי שלמה שליט"א, לשם הגיע רבי שריה שכיהן כרב בית הכנסת בכנין של ישיבת תפארת ציון העומד בראשות רבי שלמה שליט"א.

סיפר לנו הרב י.ד. מתלמידי ישיבת תפארת ציון, שלפני כמה שנים הגיע רבינו לשיבה לשמש כסנדק בברית שנערכה שם, כשיצא הבחין בו רבי שריה שיצא גם הוא מבית הכנסת, ומיד בירך בקול רם את הברכה שחלק מחכמתו ליראיו. (ומי שמכיר את הגאון זצ"ל יודע כמה נחרד והיה ירא על כל ספק ואפילו ספק רחוק של שם שמים שלא לצורך או לבטלה).

מנהג קבוע היה לו לרבי שריה, שכל חוברת או ספר שהיה מדפיס היה שולח מיד לרבינו שליט"א. והספר האחרון שהוציא לפני כשלושה שבועות בעניני בין המצרים, שלח לרבינו שאף עיין בזה זמן רב. כמו כן, בכל בוקר כשרבינו משכים קום לסדר הלימוד הוא אומר תחילה את תיקון הצות (פרטי המנהג, ראה בספר 'אלא') מתוך חוברת מיוחדת שהוציא הגאון רבי שריה לפני למעלה מיובל שנים. ואף ראינו הגהה שרשם על זה רבינו בכתב ידו.

כפטירתו, טרח רבינו ויצא מביתו ללוות אותו ולכבד אותו בכבוד אחרון.

רבי טוביה שכטר

בתחילת השבוע נלב"ע אחד מהיהודים המקורבים למרן החזון איש זצלה"ה, וזכה גם להסתופף בצילו של מרן הקהילות יעקב ז"ע ולהבחל"ח רבינו שליט"א. הרבני הנכבד רבי טוביה שכטר ז"ל לא נוכל במסגרת קצרה זו לכתוב על פועלו למען הישוב החרדי בני ברק בשנותיה הראשונות בתקופת מרן החזון"א, וגם לא לכתוב על השיעור הידוע לבעלי בתים שהתקיים בביתו עשרות שנים, כשמרן רבי מיכל יהודה לפקוביץ זצוק"ל היה מוסר את השיעורים מידי יום, גם לא את כל מעשי הצדקה והחסד שזכה לעשות, כי יכלה הדף במהרה, אך נזכיר בקצרה מה ששלח לנו אחד מבני המשפחה, וא"ה נקוו שמזיקרי נשמתו ישלחו עוד דברים לתועלת ונוכל לפרסמם.

כל ימיו היה רבי טוביה מתאבק בעפר רגליהם של ת"ח ושוחרי טובתם. בצעירותו היה לו אוטו, שהיה נחשב אז דבר שלא מצוי כ"כ ופעמים הזדמן לו לקחת את גדולי ישראל. את המעשה הבא, שמעו מפיו של רבי טוביה ז"ל עצמו:

פעם, זכיתי לקחת את מרן החזון איש זצוק"ל ברכב, וירד אז גשם חזק. החזון איש ישב במושב האחורי כשהוא תפוס בלימוד. לפתע, הוא הבחין באמצע הדרך בכחור צעיר כבן 18, שקוע בתלמודו, והגשם ירד עליו בחוזקה. החזון איש הביט והנה הוא מבחין שהיה זה בן אחותו, ה"ה מרן רבינו שליט"א שהיה אז כבן 18.

החזון איש פנה לרבי טוביה ואמר לו: 'עצור, הש"ס מתרטב'... האוטו כמובן עצר, והספר תורה החי נכנס פנימה לתוך האוטו, וכך המשכנו בנסיעה.

במשך השנים היה מגיע מידי פעם אל רבינו ובשנים האחרונות שנחלש היה שולח את אחד מהמשפחה לבקש מרבינו שיברך אותו או להכריע במה שהיה צריך.

ונקוו שבימי בין המצרים יזרח אור לישראל, והימים האלו יהפכו לנו לששון ולשמחה וליום טוב.

פְּהַדְרָה הַיּוֹמִי פֶּה

בענין גידולי מים

זבחים צ"ד ב' ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא זרק סודר למים חייב זרק פשתן למים חייב בשלמא סודר שרייתו זהו כיבוסו אלא זרע פשתן מ"ט וכ"ת משום דמקדח אי הכי חייט ושערי נמי הנך אית להו רירי א"ה שלחים נמי התם קעביד לישא. הנה בענין גידולי מים י"ל דהו כגדל באויר ופטור ממעשר אפ' מדרבנן כיון שאין שם עפר ואולי המים נחשבים ג"כ כעפר מדרבנן כיון שצומח ע"ז ול"ד לגדלין באויר שאי"ז זריעה כלל, ואין ראוי ממש"כ בשו"ע או"ח סי' של"ו ס"א השורה חייטים ושעורים וכיו"ב במים ה"ז תולדת זרע דשם אין הכונה משום שיצמחו במים אלא משום שזהו הכנה לזריעה אח"כ בקרקע כמ"ש במ"ב סק"נ ע"ש אבל אין מכאן ראוי שהזריעה עצמה במים זריעה היא, וע"ש במג"א שהק' מסוגיין דמבו' דאין בזה משום זרע וגם ק' המג"א אינה דליחייב משום זרע שמצמיח במים אלא קושייתו דעכ"פ יתחייב משום שמרככה וראוי אח"כ לזריעה וע"ז מחלק בין זמן מרובה לזמן מועט (והגר"א שם נר' דלא ניה"ל בחילוק זה) וא"כ אדרבא יש ראוי משום דמה שצומח במים עצמו אי"ז זריעה דהא קא' בגמ' אלימא משום דמקדח משמע דקצת צומח במים ואפ"ה מסיק דאי"ז זריעה, אך יש לדחות דשם הטעם משום שאין מכוין לכך ואין לו תועלת בזה.

(דרך אמונה פ"ב מהל' תרומות ה"א ביה"ל ד"ה אוכל וע"ש עוד באריכות)

בענין משה רבנו כהן גדול היה

ק"א ב' אמר רב משה רבינו כהן גדול היה וחולק בקדשי שמים שנאמר מאיל המלואים למשה היה למנה ופריך (ק"ב א') מעתה יראה את הנגעים ומשני שאני מראות נגעים דאהרן ובניו כתובים בפרשה. וקשה אם היה כהן איך הרג את עוג מלך הבשן שהכהו בקרסולו והרגו ואיך נטמא למת וגם איך קבר את אהרן הרי נטמא באהל המת וכה"ג אין מטמא לקרובים, וגם קשה למה לא גירש את צפורה והרי היתה גיורת ופסולה לכהן. ונראה דמשה רבנו לא היה לו אלא המעלות של כהן כגון להקריב ולאכול ק"ק אבל לא את החיובים של כהנים ולכן הי' מותר לו להטמאות למתים ולקחת אשה פסולה לכהונה כי לא הי' עליו שום חיובים רק זכותים רק במראות נגעים פריך שיהי' לו מעלת כהן לראות ומשני שיש למעוט, ובהכי אתי נמי שפיר שמצינו בערכין י"א ב' שמ"ר הי' משורר ובריש תמיד מצינו שהי' שוער אע"ג שכהן ששורר או שיער עובר בלאו כמ"ש הרמב"ם ספ"ג מכה"מ (ועמ"ש"כ שם בדר"ח בבה"ל) והיינו משום שמ"ר לא הי' כהן ממש רק מעלת הכהונה היתה לו והיתה לו גם מעלת הלויים ועי' בפ"י הראב"ד שנדפס בתמיד כ"ח א' בשם הר"ר שמואל החסיד, ועי' בקונט' למכסה עתיק פ' פקודי מחלוקת אם משה בירך ברכת כהנים.

(טעמא דקרא ס"פ צו וע"ע בפ' בהעלתך ד"ה וכה)

בדין מזבח בבמה

ק"ט ב' מתני' המקריב קדשים ואימורים בחוץ חייב ובגמ' (ק"י א') מק' אמאי והאיכא חציצה אמר שמואל כשהפכן ור' יוחנן אמר אפילו תימא שלא הפכן והא מני רבי שמעון היא דאמר אפילו העלו על הסלע חייב. ונראה דאע"ג דבמזבח מעכב אבנים כמ"ש הרמב"ם פ"א מהל' ביה"ב הי"ג המזבח אין עושין אותו אלא מזבח אבנים גזית וכו' [ואף דבמשכן הי' עצי שיטים מצופה נחושת מ"מ לדורות כתיב בקרא מזבח אבנים], מיהו בבמה מסתמא כשר בכל דבר שיעשה מזבח להקרבה כגון ממתכת וראוי' לזה מסוגיין דמבו' דע"ג הבשר מקרי ע"ג המזבח מידי דהוה אסלע ומבואר דא"צ אבנים בבמה, ואפ"ר יוסי דפליג ואמר עד שיקריב ע"ג מזבח לא פליג אלא דס"ל שצריך לבנותו אבל מה הוא מזבח לא מצינו דפליג, ואין לומר דגם זה הוא בכלל מחלוקתם ולר' יוסי בעי מזבח ממש [וקי"ל כר' יוסי כמ"ש"כ הרמב"ם רפ"ט ממע"ק] שהרי אמרו בע"ז נ"ג ב' בימוס אבן א' מזבח אבנים הרבה אלמא דבבמה א"צ כל דיני מזבח וצ"ע. ועי' חזו"א (זבחים סי' כ' ב' סק"ו) שכל דאפשר דבעי' שיהא גובהו לא פחות מ' טפחים ורחבו לא פחות מדע"ד כשיעור מסוים והבי' דבלא"ה הוי כנקטר על הרצפה ואין כאן מזבח ולר' יוסי בעינן מזבח.

(דרך חכמה פ"א מהל' ביה"ב הי"ד ביה"ל ד"ה וכן פ"ב הי"ז ביה"ל ד"ה שלא)

"מדו' כבשו ז' חלקי"

ק"ח ב' שבע שחלקו מנלן איבעית אימא מדשבע כבשו שבע נמי חלקו וכו' ופרש"י סברא בעלמא הוא וכ"ה בערכין י"ג א'. ובחזו"א שביעית סוף סי' ג' כתב כגון זה צריך רב מה ענין כיבוש לחילוק, ושמעתי מר' משה סולובייציק ז"ל לתרץ שהרי ישראל לא הוצרכו כלל להלחם כמ"ש ושלחתי את הצרעה וגו' וכמ"ש בסוטה ל"ו א' כל העומד בפניהם מיד נתרז ולאו הוצרכו אלא לעבור את הארץ כדכתיב כל מקום אשר תדרוך כף רגלכם לכם יהי' וגם שלוחי יהושע היו צריכין לעבור את כל הארץ ולכותבו, וא"כ אם ז' שנים אורך לעבור את כל א"י א"כ גם החילוק ארך ז' שנים, ואע"ג דמרגלי משה הלכו רק מ' יום הם לא עברו כל א"י רק הלכו לארכה ולרחבה כדפרש"י במדבר י"ג כ"א ועי' במדבר פט"ז סי' ט"ו.

(דרך חכמה פ"א מהל' ביה"ב הי"ב ביה"ל ד"ה שכבשו)

בין המצרים

סיפר הגאון ר' שאול שליט"א בן רבינו, הנהגה מופלאה של רבינו, שסיפר לו רבינו שנוהג תמיד כל פעם שהיה לו דין ודברים עם אדם אחר לא המתין עד שהוא יבא ויפייסו, אלא הלך בעצמו לפייס את הצד השני, כדי לא להשאיר שום רושם של מריבה בין איש רעהו. ורבינו אמר שיש כאלה שיש להם הנהגה לא נכונה ששומרים וזוכרים כל אחד שפעם היה להם איזשהו מריבה עם השני, ונתקיים בהם מה שכתוב (עמוס פ"א פסוק י"א) "ועברתו שמרה נצח".

ועוד סיפר בן רבינו הנ"ל שהיה פעם אי נעימות לרבינו עם אדם אחד, ובאותה תקופה רבינו שם לב שהתפלל עמו באותו בית הכנסת, נגש אליו רבינו במיוחד למקומו אחר התפילה לומר לו שלום.

זכורני לפני שנים רבות נכנס אחד לרבינו, שלרבינו היו טענות על אותו אחד, ורבינו קיבלו בסבר פנים יפות באופן מיוחד, כשנשאל רבינו לפשר הענין הסביר רבינו התנא כתב במשנה הוי מקבל כל אדם בסבר פנים יפות, כתב כל אדם.

לחד הענין גודל מידת הענוה של רבינו, כמה נהדר לראות המראה שבאים לבקש מחילה מרבינו, רבינו אינו מבין כלל מה שרוצים ממנו. וכדאי להוסיף בנותן טעם מה שרבינו השיב על שאלת רבינו הגרא"ל שטיינמן זצ"ל: איתא באבות על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, מאידך מצינו בחולין פט ב' תולה ארץ על בלימה, אין העולם מתקיים אלא בשביל מי שבולם פיו בשעת מריבה, א"כ על מה העולם עומד. תירץ רבינו וכתב: אם בולם עצמו בשעת מריבה יזכה לתורה ולעבודה ולגמילות חסדים.

ורבינו הגרא"ל שטיינמן אמר להביא לכך סייעתא מהגמ' בקידושין ע' ב' כל הפוסל פסול ואינו מדבר בשבחה לעולם ואמר שמואל במומו פוסל. ועוד שם בגמ' ע"א ב' אמר ליה זיל בתר שתיקותא כי האי דבדקי בני מערבא כי מינצו בי תרי בהדי הדדי חזויה מנייהו דקדים ושתיק אמרי האי מיוחס טפי אמר רב שתיקותיה דבבל היינו יחוסא. הרי מבואר דהכל תלוי בשתיקותיה, ובה תלוי הכל.

ורבינו אמר על כך, שאכן ראייה טובה, אבל אין צריך לכך ראייה ופשוט הוא.

סיפר פעם רבינו, בא אליו אחד שחיבר ספר, וקיבל מכתב מלא גידופין וקללות בענין הספר ובא לבכות אצל רבינו על כך. אמר לו רבינו, גם לי יש מכתב כזה שקיבלתי כשהוצאתי את אחד מספרי ובשעתו לא ענית לשולח והיום הוא ידיד שלי.

ושבו מעשה באחד שהוציא ספר, וקיבל מכתב ביקורת חריפה, כשהראה אותו לרבינו אמר לו רבינו, גם אני כשהוצאתי את מספרי כתב מישהו ביקורת על ספרי ושתיקתי.

הראה רבינו הגרא"ל שטיינמן: בכתר ראש לר' חיים מוולאזין זצ"ל בהלכות נשואין ס"ק ק"ט שכתב וז"ל אמר רבינו דבר מנוסה אם יהיה לאדם שונאים ח"ו אם יפעול אצלו שהם צדיקים גמורים וידין אותם לכף זכות תיכף יתהפך לבבם לאוהבים לו, עכ"ל. וע"ש בהערה.

הגר"ר בערל וינטרוב זצ"ל קיבץ ספרים על עניני קידוש החודש ואסף אותם לספר אחד בשם 'פועל ה'" ביקש רשות מרבינו, להכניס בספר זה גם את ספרו 'שקל הקודש' העוסק באותו ענין. ורבינו הסכים מיד.

וכשנשאל היאך יתכן שהסכים לדבר כזה לתת ספר שלם שלו לאחר להדפיס. בתחלה אמר, אותי זה לא יפסיד, אח"כ הוסיף (באידיש) אדם "צריך להיות טוב", וגם הוא היה איתי טוב במשך כל השנים למדנו יחד וגם הל' קדוש החודש למדנו.

רבנו נוהג לומר כל לילה שרי לכל מאן דצעורן.

שמירת הגוף והנפש - ונשמרתם לנפשותיכם

רק השמר לך ושמור נפשך! וכתוב: ונשמרתם מאד לנפשותיכם (ברכות דף לב)
יצא מביתו ושכח את הט"ת, אם אין מי שיתן לו מביתו האם יחזור לביתו שלא כצוואת ר"י החסיד. (לכאורה היום אפשר להקל לא לקחת עמו את הטלית ותפילין כי מצוי הרבה ט"ת בכל מקום, וגם בבהל"נ יש שמשאלים) אמרו כי בת ת"ח פלוני שליט"א שנהרגה בפיגוע חזרה לביתה אחרי שיצאה כי שכחה לקחת כסף. (ב) האם יש עצה שיכנס לביתו וילמד כמה דקות ואח"כ שוב יצא? (ג) ואם ישהה קצת בלא לימוד האם די בכך? החז"א אמר לי פעם שלא כל צוואת ר"י החסיד התקבל וצריכין להזהר רק במה שהתקבל, וכמדומה שזה לא התקבל. אבא ז"ל כן נזהר בזה. בטלית ותפילין יש להקל [להיכנס לקחתם]. ואף היום שיש תפילין בכל מקום מ"מ החשש שמא יתקע בדרך ואע"פ שגם אם יתקע יש תמיד מכוניות העוברות שלא כפעם בימים עברו, עכ"פ מידי ספיקא לי יצא. החז"א נהג תמיד לקחת עמו ט"ת, וגם אני כאשר נסעתי לבריתות מחוץ לעיר לקחתי ט"ת. ולגבי השאלה [ב] ג] אם יהיה היסח הדעת זה יועיל.
אמרו כי רחיצה בים בארץ ישראל הוא רפואה למוח, החזון איש היה נוסע לרפואה לים, ורבנו ממליץ גם הוא לנסוע, ולהיזהר מאד בשמירת העיניים. ונשמרתם לנפשותיכם" - תרתי משמע.

ו' בלק י"ג תמוז תשנ"ז. אמרתי. בחור היה אצל רבנו בענין שיש לו כאבי ראש גדולים ודרש ברופאים ואין להם עצה, רבנו אמר לו שילך 10, 20 פעמים לים, אבל שכח לומר שהוא לומד בקול תורה בירושלים, אפשר שישנה עצה אחרת?
זה נכון, ועצה של ים היא בדוק ומנוסה, בעיקרא דמילתא הרי יש בין הזמנים. אך מסתמא קשה לו להמתין עד אז, כעת אין לי עצה אחרת לומר לו. אבל שיידע עוד שהעצה הראשונה היא תפלה והים זו עצה שניה. שיעבור לזמן מה לבני ברק ויהיה כאן וילך לים. וילך לפחות עשרה פעמים. החז"א היה רבע שעה במים וחצי שעה בחול והכי נמי יעשה כך. [ואם ילך פעמיים ביום אחד אינו חושב שיש בכך תוספת תועלת, וילך פעמיים בשבוע, ויהיה את השיעור הנ"ל, ואם נמצא הרבה יותר משיעור רבע שעה במים וחצי שעה בחול הרופאים אומרים שזה לא מוסיף עוד]. רבנים אסרו חוץ שרתון מה יעשה? שילך בבקר מוקדם לפני שבאים אנשים, ודי בפעמיים בשבוע.

כ"ו שבט תשנ"ו. לבחור עם כאבי ראש אמר רבנו, הים הוא טוב מאד לזה, אבל עתה בחורף שאי אפשר ים, יש נסיבות שמועיל לזה טוש קר בבוקר על הראש. א.ה. וכן יעץ הסטייפלער ואמר שהראש מכוסה עצם, וממילא מים קרים לא מצננים, ושיניח רק הראש תחת המים ויוטב לו.

ב' ואתחנן ו' אב תשנ"ט. נכנס אברך ושאל: האם לנסוע לים אחרי ט"ב? מי שצריך וכואב לו הראש שיסע.
תפסתי את ההזדמנות ושאלתי לגבי בחור שקדן ולא כואב לו הראש והוא מרגיש רגיל האם זה ביטול תורה? אם רוצה יכול לנסוע. ושוב שאלתי על בחור פלוני שקדן (שרבנו מכיר) ואביו אומר לו כי כעת בבין הזמנים ראוי לו לנסוע לים אך הוא השיב כי אינו מעוניין, כי חבל לו על הזמן. ורבנו הגיב: צריך לנסוע זה בריא. ואדרבא מי שלומד הרבה הוא הצריך לנסוע. אבא היה לוקח אותי לים וזה היה אחרי בר מצוה, זה בריא. להחז"א אמרו לו רופאיו שיסע לים. אחר החתונה יעשה כרצונו אבל לפני החתונה צריך לשמוע בקול אביו.

עוד בעניני בריאות הגוף מפי רבנו

ר"ח אדר תשנ"ט שאל פלוני, הרבנית אמרה משמ"י דרבנו שביצים זה לא דבר מזיק והנה הרופאים היום מזהירים על זה מאד ת: בגמ' ברכות מד: כל שהוא כביצה ביצה טובה הימנו. אי אפשר לסמוך עליהם כלל, היום אומרים כך ומחר אחרת. [א.ה. אכן כעת בתשע"ח, הרופאים חזרו בהם ואומרים כי הביצים בריאים מאד].
(אין תאריך) היום הצטרפתי לרבנו בדבר חדש, שבהוראות הרופאים, מיד אחר התפלה הוא יוצא להליכה באוויר ליד הים (להקל על נשימתו הקשה). כיון שהמקום הוא גם מסלול של הליכה ואנשים רצים שם להתעמלות, לפתע רבנו אמר לי: אנו רצים והם רצים.

הגלים שם מתנפצים על הסלעים, ויש שם ירוק על הסלעים אמר רבנו: הנה זו "ירוקה שעל פני המים" [שבת רפ"ב].
בהליכה בחזרה שאלתי את רבנו, הרופא אומר כי ההליכה מאד חשובה לרבנו, האם יש שכר על כל פסיעה ופסיעה או מצוה אחת של "ונשמרתם"? הגיב רבנו: למאי נפק"מ הרי אין ברכה שנחשוב האם כל פסיעה ברכה בפני עצמה, וכאשר אני גומר הרי "ברוך שפטרני". שאלו ר' ישע"י אפשטיין: וכי על 'מצוה' אומרים ברכה שפטרני? הגיב: על מצוה כזו כן אומרים.

בפעם אחרת שאלתי את רבנו מה חושב בעת ההליכה? והשיב: מתי כבר אתפטר מהעול הזה.
בחור שואל, שרופאים אומרים שבני ישיבה עיניהם מתקלקלות כיון שמתנדנדים בשעת לימוד ותפילה האם משום ונשמרתם צריך למנוע מלהתנדנד. ת: שטותים.
שאלו. עניני בריאות כולם - הכתובים בר"מ פ"ד מדעות האם הם שייכים היום? זה רק לזמנו ולדורו.
עוד בעניני 'ונשמרתם' באספקלריא של רבנו.

סיפר לי רבינו, אבא אמר שאם היתה המצאת המכוניות בזמן חז"ל היו גוזרין לבטל המכוניות הרי כמה נהרגו מזה, וגם חז"ל יתכן ידעו מחכמה זו לייצר מכונית ולא עשו כן מחמת הנ"ל.
(א.ה. הנה כן כתב הבן איש חי זצ"ל. שהוא פירש על הפסוק בקהלת "עשיתי לי שרים ושרות ותענוגות בני האדם שידה ושידות" וביאר רש"י ששידה ושידות זו "עגלה למרכבת נשים ושרים". ויש לעיין מה חכמה היא זו? וביאר הבן איש חי שעשה כמו רכב שלנו הממונע בכוחות עצמו, וכן בנה ספינת קיטור, ושלמה המלך ע"ה גנזו שלא יהיו תאוונות וימותו בנ"א).
לגבי השאלה, האם מברכים בקנייתו של מכונית הטוב והמטיב מדין כלי חדש? אם שמח וודאי שיברך, וגם אם הוא חולה שכל המכונית נרכשת משום החולי, שגרם לו שנאלץ לרכוש את המכונית, כיון שסכ"ס כעת היא משמשת לו יברך, וגם אם לא הוא נוהג אלא רק משתמש בה ונהנה מכך [והיא שלו] יברך.

יש לו קיר מצפון לדרום ופתח וסותרו ושוב בונה קיר אחר מצפון לדרום משוך ממנו סתום לגמרי, האם צריך להניח חור בקיר החדש או כיון שקיר ששם היה פתח לא סתם אדרבא פתח כולו? (ב) ואם צריך בקיר שכנגדו, האם דוקא בקיר שכנגד הפתח שהיה או העיקר שיהיה בקיר חור? (ג) וכן אם סותם חלון אם צריך חור דוקא במקום החלון או על ידו נמי סגי. (השאלה היא מחמת צואת ר"י החסיד).

[א] שיניח חור זה חשש סכנה. [ב] ג] אין צורך דוקא היכן שהיה הפתח
חובת קביעות עיתים לתורה - לדבר בס' בשבתך בביתך
קביעות עיתים לתורה של האבא אין לה ערוך, ולימודו משפיע רבות על חינוך הבנים והבנות. להלן שאלות מתושבים בארגנטינה לגבי קביעות עיתים לתורה.
יש הרגשה שזה מפריע ומפסיד את הפרנסה.

אנשים תפוסים בעבודתם וקשה מאד לפעמים לבוא לשיעור, כמה צריך להתאמץ בשביל כך? כמה שיכול. (לכאורה הכוונה: הרבה, ובכל שביכולתו).

כדאי התורה להפסיד מחמתה. אבל האמת שגם לא יפסיד בפרנסה, רק ירויח.
צריך לחנך בנים ובנות כאן בארגונינו, האם יש שייכות בין קביעות עיתים לתורה לענין של חינוך הילדים? בוודאי הילדים רואים שאבא לומד זה משפיע עליהם.

לפעמים צריך להיות בבית לעזר לאשה, וזה בזמן השיעור, כיצד ההנהגה, האם לא להתחשב בכך? שיגיד לה שאז הוא מת ואילו היה מת וכי היה לה עזרה, עכשיו כאילו מת. והחפץ חיים אמר כי זה הפשט 'אדם כי ימות באהל' כי אמרו חז"ל אין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליהן, וקשה הרי נאמר וחי בהם, אלא, יעשה כאילו עכשיו מת.

אחד שיש לו עסק ומאד טרוד בו, וכמה שמתאמץ לקבוע עיתים לתורה זה לא הולך מה לומר לו? דבר ראשון ששואלים מהאדם בעת הדין הוא - קבעת עיתים לתורה. והחפץ חיים כותב קבעת עיתים לתורה לקבוע מלשון לגזול, שעל האדם לגזול מזמנו לתורה. ויש על כך במ"ב [סי' קנ"ה].

האם קביעות עיתים לתורה דווקא שעה מסוימת ביום או העיקר כל יום? עדיף בשעה מסוימת.
בן תורה אם יש לו גם חיוב קביעות עיתים לתורה? ודאי, דבלא"ה יתבטל שלימים. ובהזדמנות אחרת השיב רבנו: "א שכן ו"א שלא, החפץ חיים כתב שכן - שיקבע שעה שבזמן זה לא יתבטל בשום אופן.

בעה"ב אחד השומע כבר שנים רבות שיעור תורה, וכעת כאשר הגיע לרש"י ברכות ו: ד"ה אגרא הוא נהיה שבור, כי הנה רש"י כתב: "עיקר קבול שכר הבריות הרצים לשמוע דרשה מפי חכם היא שכר המרוצה, שהרי רובם אינם מבינים להעמיד גירסא ולומר שמועה מפי רבן לאחר זמן שיקבלו שכר לימוד". ע"כ. והוא, בשעת הלימוד מבין, אבל מצבו כמו הרש"י הנ"ל, ומה אפשר לעודדו? הוא לא צודק ודאי שיש לו שכר של תלמוד תורה, רק עיקר תלמוד תורה שידע מזה את הדבר, וזה אין לו. ולכן עיקר השכר שיש לו בשלימות הוא לו על הריהטא, אבל ודאי שיש לו שכר של ת"ת שהוא כנגד כולם.

בעה"ב באים ללמוד שעה בשבוע מה ללמוד עמם גם, משנה, משנה ברורה, מוסר? משנה ברורה, שידעו מה לקיים. יהודי מארה"ב שיש לו עסקים ובנו בן יחיד בא"י לומד, ואביו מחזיק את משפחתו כל השנים, ובעוד חצי שנה הבן חושב לעשות כציפיית אביו לקחת חצי יום את העסק, היינו ללמוד חצי יום וחצי יום בעסק. אביו מתחנן שכבר יבוא עכשיו, כי אין לו כבר כת, והוא לא נותן לו מנוחה בבקשה הזו שיבוא כבר כעת ובפרט שחייב לו הכרת הטוב על שהחזיקו כל השנים, והרי חושב לבוא בלא"ה בעוד חצי שנה.

תסביר לאבא, שמזה שמחזיק בן שלו בתורה, מזה הוא חי - אזא ניט ואלטער שיין לאנג גישטארבען = ואם לא, זה מכבר שהיה מת ומסתלק מן העולם.

עניינים שונים בדרכי הלימוד

רבנו שהוא גדול הדור בחזרות על כל התורה, מורה ובא לשואלים בענייני חזרה על לימוד התורה.
אמר לי רבנו במה שאמרו חז"ל אינו דומה שונה פירקו מאה פעמים לשונה מאה ואחת ל"ל על פי ש"ס פסחים דף ק"י "הוה עובדא עד מאה וחד ופקע", פירוש שאחרי מאה ואחד חשב שלא יהיה לדבר סוף ולכן פקע מרוב צער וכפרש"י, הרי שמאה ואחד פירוש שילך עד אין סוף. וזהו גם בשונה פירקו מאה ואחד. [שבכך שחוזר מאה ואחד, מדגיש ומראה שכוונתו ורצונו לחזור עוד ועוד ללא סוף].

ת"ח גדול בקי עצום אמר כי לדעתו חזרה על הלימוד שיהיה לה קיום, לא מועילה בחזרה במהירות, אלא צריך ללמוד עוד פעם את הענין קצת יותר מהר, אבל במהירות אין לזה קיום. אער איז ניט גערעכט = אינו צודק. אם חוזר ושומע מה שמדבר ומבין, זה עוזר לקיום הדבר.

אדר תשנ"ח. בישיבה אצלנו "אור ישראל" סוף זמן עושין חזרות ונבחנים בכתב על כל המס' וב"ה רובם יודעים, בחור שאל אותי, האם לחזור במהירות את כל המס' באופן לא כל כך יסודי, או לחזור לא את כל המס' אבל יותר ביסודיות? אם ישלים אח"כ את כל המסכת, יותר טוב בעיון יותר. אבל אם כיון שעכשיו יש מבחן ויש מחייב הוא שוקד ולומד אבל אח"כ מסתמא לא ישלים. אם כן עדיף שילמד ויגמור את כל המסכת.

מה שצריך לחזור ד' פעמים אם יחזור ד' פעמים לא יגמור כל המסכת שלומדים בזמן, ואם יחזור ב' או ג' יספיק את כל המסכת. שיגמור המסכת ואח"כ יחזור כמה שיכול.

כיצד דרך הישר, ללמוד בקיאות עם תוס' או בלא תוס' כי רוצה להספיק? אם רוצה לזכור, על ידי תוספות הוא יזכור פי שלוש וארבע.

אברך מתמיד שואל אם יקבע זמן ללימוד תנ"ך על חשבון הלימוד? ברש"י פרשת כי תשא על הפסוק [פלא פ"ח] "ויתן אל משה ככלותו" - שתלמיד חכם צריך לדעת כ"ד ספרים.

הנה בחור שאל את פי הגרא"ל שליט"א בנוכחותי: בשעות בין הסדרים יש לו ב' ברירות או ללמוד גמ' רש"י ואז יספיק הרבה, או גמ' רש"י ותוס' ואז ההספק יהיה פחות, הגרא"ל אמר לו - שילמד גמ' ורש"י, והביא על זה מש"כ ב'כתר ראש' תלמוד תורה ס"ק מ"ט - ולא לעיכובא ללמוד כל התוס', וכן מה שכתב ב'מעשה רב' - לימוד גמ' רש"י.

והוסיף הגרא"ל לומר לו היה אחד גאר הגרויסער שאמר על עצמו - בגיל 18 ידעתי הש"ס גמ' רש"י (מפי השמועה שהכוונה לאחד מגדולי הדור האחרון) האם אח"כ הוא ידע גם עם התוס' אינני יודע, ע"כ דברי מרן הגרא"ל. אך כאשר שאלתי כנ"ל את פ"ק דרבנו, והוא אמר: אם לומדים עם התוס' זה נשאר יותר [נחקק יותר] ולכן כדאי יותר עם התוס'.

פלוגי שואל, כי הוא נוסע לישיבה במרחק שעה הלך וחזור, כיצד ינצל את הזמן, האם יש ענין לקרוא גמרא אף שלא מבין כלום? בגמרא אמרו שבת ס"ג ליגמר איניש והדר ליסבר אף שלא ידע מאי קאמר. אף שלא יודע כלום.

(כל משאלותיך)

הבדלה לחולה בת"ב נדחה - קבלת תענית - שתיית רביעית יין בימי חוהי

שאלה

בעזה"ת כ"ג ניסן התשנ"ג

לכבוד מו"ח הגאון הגדול המפורסם מופת הדור והדרו שליט"א

ראיתי בחוברת הלכות תרומות ומעשרות שנדפס ע"י ר' זליג שפירא ז"ל ע"פ הוראת החזו"א שכתב "בגבולות העתיקים של ירושלים אסור לחלל את המטבע על מטבע אחרת" רציתי לשאול על איזה דברים ששמעתי בשם מו"ח שליט"א ורצוני לדעת אם הם נכונים כי הרבה דברים ששמעתי משמו נתברר אח"כ שאינו נכון.

(א) בענין ט"ב שחל ביום א' אם חולה שאוכל בו צריך להבדיל ראיתי מובא שיש בזה דעות והביאו בשם שו"ת זכר שמחה ושו"ת צפנת פענח שאין להבדיל ולענ"ד שב ואל תעשה עדיף חדא דלפ"מ שפסק החזו"א דהיום אין לנו חמר מדינה ואין להבדיל אלא על היין איך יבדיל על היין בט"ב והרי אמרו בתענית ל' ב' כל האוכל בשר ושותה יין בט"ב עליו הכתוב ואמר ותהי עונותם על עצמותם (ואע"ג דרש"י פי' שם על סעודה המפסקת ולכאו' כ"ש בט"ב עצמו), ועוד שחולה אין מותר לו לאכל אלא מה שמוכרח כמ"ש בבה"ל סי' תר"ח ד"ה

ואם ולכאו' ה"ה בט"ב דכעין דאורייתא תקנו ואיך ישתה יין שא"צ כלל למחלתו, ולא דמי למש"כ המ"ב סי' תקנ"ט סקל"ז דבעל ברית שאוכל בט"ב שנדחה צריך להבדיל דשא"ה דיו"ט שלו הוא ומותר לאכל הכל כרצונו.

ועוד דמעולם לא שמענו שקטנים שאוכלים בט"ב ביום א' יבדילו ואין לומר דשא"ה דלכשיגדילו לא יצטרכו להבדיל דהא בחגיגה ו' א' מבואר דבחינוך אזלי בתר המצב שהי' אילו הי' בגדלותו כעתה ולפ"ז היה צריך להבדיל.

ומכל הני טעמי אמרתי שלא יבדילו, אבל אח"כ אמרו לי בשם מו"ח שליט"א שאמר להבדיל ורצוני לידע אם זה נכון.

(ב) בענין קבלת תענית נשאלתי אם אפשר לקבל תענית בלי נדר ואמרתי שאפשר וראי' ממש"כ המ"ב סקל"ט בשם האחרונים שאם ענה אמן אחר מי שברך שעשו בשבת לפני בה"ב הוי קבלה ומ"מ אין חייב להתענות אלמא דמהני קבלה גם בלי חיוב אמנם אח"כ אמרו לי בשם מו"ח שהורה דלא מהני.

(ג) ושמעתי בשם מו"ח שליט"א שיש חיוב לשתות רביעית יין בחוה"מ כל יום, וק"ל דבעירובין מ' ב' מבואר דבימי חוה"מ אין לרוב האנשים יין כמש"כ רש"י שם ד"ה מכל מקום וכן בסוכה מ"ז ב' כמש"כ רש"י שם ד"ה מ"מ ורצוני לידע אם באמת הורה כן מו"ח שליט"א.

דו"ש"ת חיים קניבסקי

תשובה

בס"ד מוצש"ק תז"מ תשנ"ג

לחנתי היקר הגאון הגר"ח שליט"א ברכה ושלו' רב

א. בענין ט"ב שחל ביום א' אם חולה שאוכל בו צריך להבדיל י"ש בזה דעות והביאו בשם שו"ת זכר שמחה ושו"ת צפנ"פ שאין להבדיל.

הספר זכר שמחה לא שמעתי זכרו אף גם הצפנ"פ איננו במחיצתי אכן הברכ"י בסי' תקנ"ו הביא - ללא חולק - את הכנה"ג דחולה שאוכל בט"ב מבדיל תיכף במוצ"ש, ובשד"ח "ודאי אף כשחלה ביום ט"ב עצמו שלא הבדיל בלילה, כי לא הי' צריך לאכול, מ"מ עתה באמצע היום שנחלה מבדיל ואוכל".

ואכן החיוב להבדיל בט"ב עצמו בחולה הוא יותר ברור מלהבדיל במוצאי ט"ב שהרי הרמב"ן תמה על בעל הלכות איך מבדיל אחרי עבוד יום הראשון שהרי לפ"ד הר"ף אם לא הבדיל במוצ"ש אין לו להבדיל אלא ביום ראשון בלבד שהוא בכלל מוצאי שבת, אולם להני הסוברים דיש לו זמן להבדיל ג' ימים אחה"ש, ע"ז הוסיף הרמב"ן ש"ל שבכלל לא תקנו הבדלה על הכוס בט"ב שכולם עניים מרודים, ואנו שכן מבדילים אף שהרבה מגדולי הראשונים הולכים בשיטת הרמב"ן, משום שכך נהגו, ובמנהג אין אומרים סב"ל, מ"מ בהבדלת יום ראשון דהיינו בט"ב עצמו - בחולה הרי נופל הטעם הראשון של הרמב"ן.

והנה בחולה בט"ב לא צריך אומד דבמקום חולי לא גזרו רבנן כמבואר בסי' תקנ"ד [ורק במקום שקיים חשש שמא יפגע ממחלה המתהלכת ע"ז כ' הביאור הלכה שרק בזה לא נעקר התענית לגמרי שהרי אכתי המחלה לא פגע בו], ובשו"ת אבני נזר אר"ח סי' תק"מ בחולה בט"ב שהרופא התיר לו להתענות עד חצות כ' "הדבר ברור שלא להתענות כלל דבמקום חולי לא גזרו רבנן", והנה המנהג הוא במי שקשה עליו או אסור מבחינה רפואית בשתיית יין מבדיל על שכר או שאר משקאות שהם חמר מדינה וכנראה המנהג מבוסס על מש"כ בביאור הלכה סי' רע"ב דבהבדלה דעת הרמב"ם דאם רוב שתיית המדינה הוא שכר מקרי חמר מדינה אפי' יש ג"כ יין, העובדה היא דבדרך כלל לא משתמשים ביין אלא בקידוש והבדלה וכיוצא בו אבל בכל המסיבות והחתונות לא מגישים לקהל יין.

ב. קי"ל כל תענית שלא קבלו עליו היחיד מבער"י אינו תענית, ורק בתעניות שגוזרים על הציבור אין כל יחיד צריך לקבלו, מ"מ בתעניות בה"ב סגי בעניית אמן אחרי הש"ץ במי שברך - הואיל ויש בהם כעין ציבור כמ"ש האחרונים ובכן מי שעונה אמן ובמחשבתו להתענות, ומתחיל בתענית בודאי א"א עוד לסגת וחייב להשלים את הצום ולכן סגי בעניית אמן, משא"כ באומר הריני מקבל עלי להתענות בלי נדר הרי בידו להתחרט בכל עת ואין זה בגדר קבלת תענית.

ג. הגמ' בסוכה מ"ז שכשם ששבעת ימי החג טעונין קרבן ושיר וברכה ולינה אף שמיני טעון וכו' - א"כ בזמן שביהמ"ק קיים קעסקינן ואז עיקר השמחה הוא באכילת בשר שלמים, וע"ז קאמר הש"ס כוס כל יומא מי איכא אבל אחרי שחרב הבית שאין שמחה אלא ביין בודאי כל יהודי השומר תר"מ ידאג שיהי' יין כל ימות החג, לקיים המצוה של ושמחת.

גם הגמ' בערובין קאי על מה שנאמר בקהלת תן חלק לשבעה וגם לשמונה דקאי על זמן שביהמ"ק קיים.

והנני דר"ש ושלו' כל המשפחות שיחי'

יוסף שלו' אלישיב

עוד בהנ"ל

כב' מו"ח שליט"א

כפי שהבנתי מהמכתב לא התיר מו"ח שליט"א להבדיל רק על חמר מדינה, ולפ"ז לפי מה שאנו נוהגים פה ע"פ הוראת החזו"א לא להבדיל בשום אופן רק על היין [כי הוא טעון שאין היום בא"י בירה או שכר חמר מדינה כי אין ההמונים שותים זה במקום יין (אף שגם יין אין שותים הרבה) ואמר שאולי מיץ תפ"ז הוא חמר מדינה אבל למעשה גם ע"ז לא הסכים וצוה להבדיל על יין ולשתות בתשעת הימים ובמוצאי ט"ב] א"כ אין להבדיל כלל בט"ב, האם נכון הבנתי.

דו"ש"ת חיים קניבסקי

תשובה

הגר"ז ז"ל מבריסק התיר גם על יין ע"ס מה שביאר בחידושויו על הרמב"ם ה' תענית דעט"ב הוא כמו מתו מוטל לפניו דאסור ביין אבל ט"ב עצמו הוא כמו אבלות אחר הקבורה דמותר ביין, אמנם באר"ז (ה' ט"ב סי' תט"ו) אי' בהדיא שגם בט"ב דומה למתו מוטל לפניו, ומ"מ ביין מגתו יש להקל. (בע"פ, ונכתב ע"י הגר"ח שליט"א מתוך הספר אגרות וכתבים דרך אמונה)

כתב המ"ב (סוף סי' תקנ"א) "ובכונת האר"י כתב שיתאבל בימים ההם אחר חצי היום ויבכה כמו חצי שעה" ובנותן טעם להעתיק דברים נפלאים מרבינו שליט"א בספרו טעמא דקרא: הנה במגילת איכה יש אריכות גדולה על עניני הצרות שאירעו לישראל אבל על עצם חורבן הבית לא האריך כ"כ. והטעם "ל עפ"מ שאחז"ל בב"ר פמ"ב סוף סי' ג' דכל והיה הוא לשון שמחה ומתיבין ליה מהא דכתיב (ירמי' ל"ח כ"ח) והיה כאשר נלכדה ירושלים אמר להם עוד היא שמחה שבו ביום נטלו ישראל אופכי על עונותיהם דאמר רשב"נ אופכי גדולה נטלו ישראל על עונותיהם ביום שחרב ביהמ"ק שנאמר תם עונך בת ציון, נמצא שעצם חורבן הבית הי' טובה לישראל שנמחלו עונותיהם וגם ששפך חמתו על העצים ועל האבנים לכן לא האריך אלא בעניני הצרות שבאו כתוצאה מכך שהם היו רק לרעה (ועי' בתוספות בקידושין ל"א ב' ד"ה איסתייעא). והנה בימינו אנו, ברוב המקומות לא נוהגים לערוך תיקון חצות ובודאי שלא באמצע היום, אך סיפר רבינו שליט"א ששמע מאביו רשכבה"ג מרן בעל הקהילות יעקב ז"ע, שזוכר משיבת נובהדוק, שהיו עורכים כל בני הישיבה כל יום תיקון חצות בבכיות נוראות על שכונתא בגלותא, ומייחלים לביאת מקדשנו בב"א. יעזור ה' שנוכה שיקיים בנו "כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה" וכמו שעמדו בעלי המוסר על הלשון "זוכה" לשון הוה, והיינו כי מי שבוכה באמת על החורבן הרי שזה כבר נחמה פורתא אצלו, וכבר קעת הוא מעט זוכה, ויראה בקרוב את הגאולה השלימה בב"א.

לפרשת דברים

"ראה החלותי תת לפניך וגו'" (פ"ב פ' ל"א)

במ"ר כאן פ"א ס"א, אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע לפי שלא נצטוו עכ"ם על השבת תאמר אם הם עושים אותה אתה נושא להם פנים א"ל הקב"ה וכו' חייך אפילו עושים כל מצות שבתורה אני מפילן בפניכם וכו'. וצ"ע מה סלקא אדעת' דמשה שיהא להם זכות והלא אמר שם במדרש דגוי ששמר את השבת חייב מיתה מלה"ד למי שמכניס עצמו בין מלך ומטרוניתא שיושבין ומסיחין כך השבת שנאמר בה ביני ובין בני ישראל. וי"ל דמכאן ראייה למש"כ הבה"ל בס"ס ד"ש בד' המג"א דגר תושב שמקבל עליו ז' מצות ב"נ יכול לקבל עליו מתחילה עוד מצות וגם מצות שבת ומחוייב לקיימם ומש"כ התוס' ביבמות (מ"ח ב' בד"ה זה גר) דגם ג"ת אסור לשמור שבת זהו רק בסתם ג"ת שלא קיבל עליו אלא ז' מצות ב"נ אבל אם בתחילת קבלתו מקבל עליו לשמור שבת או שאר מצות מהני קבלתו וחייב לשמור, ועל ג"ת בכה"ג שבתחילה קיבל עליו גם שמירת השבת שאל משה מהקב"ה תאמר אם הם עושים אותה אתה נושא להם פנים.

לפרשת ואתחנן

"כבר וגו' למען יאריכון ימיה ולמען ייטב לך" (ה, טז)

כבר שאלו בגמרא ס"פ הפרה למה בדברות הראשונות לא נאמר למען ייטב לך רק כאן ע"ש, וי"ל עוד דהנה בתרגום יונתן פ' תצא אי דיטב לך קאי על עוה"ז ויאריכון ימיה על עוה"ב, ובגמרא ע"ז ה' א' אמרינן אלמלא חטאו ישראל בעגל לא שלטה בהן אומה ולשון שנא' למען ייטב להם וגו' טובה הוא דאיכא כו' ע"ש ומבואר דאלמלא חטאו בעגל הובטחו בטובה וא"כ בדברות הראשונות שהי' לפני מעשה העגל לא מצי למימר למען ייטב לך שבלא"ה כבר הובטחו בטובה ולכן לא קאמר אלא למען יאריכון ימיה אבל בדברות האחרונות שנשנו אחר מעשה העגל שפיר הוסיף בהן ולמען ייטב לך שהרי הבטחת טובה כבר בטלה לכן הוסיף שבשכר כיבוד או"א יהי' לך ג"כ הבטחת טובה.

לפרשת עקב

"ולמדתם אותם את בניכם וגו' למען ירבו ימיכם ימי בניכם וגו'" (יט, כא)

בשבת ל"ג ב' מפני מה אסכרה מתחלת בבני מעיים וגומרת בפה נענה ר"ש ואמר בעון ביטול תורה אמרו לו נשים יוכיחו שמבטלות את בעליהן [מפרש"י נשים יוכיחו שאינן מצוות על דברי תורה דכתיב ולמדתם אותם את בניכם ולא בנותיכם ומתות באסכרה אמר להן אף הן מבטלות את בעליהן] וכו' תינוקות יוכיחו שמבטלין את אביהן, ומפרש"י תינוקות יוכיחו שאינן בני לימוד אמר להן אף הן בעון שמבטלים את אביהם להוליכן לחמה ולצונן ולפייסן באגוזים. ונשאלתי הרי בי"ד של מעלה אין עונשין פחות מבן כ' כמ"ש שם פ"ט ב'. וי"ל דהיינו דוקא בסתם בנ"א שאין דעתן גמורה עד שיהא בן כ' כמ"ש הרמב"ם בפ"ט ממכירה ה"ג אבל כשיש לו שכל מענישים בי"ד של מעלה גם בפחות מבן עשרים כדמצינו בער ואונן שהיו בני ז' (כדאיתא בסדר עולם פ"ב) ונענשו והיינו משום דכל שמבין שהוא עושה עבירה נענש אפי' בפחות מבן

לפרשת ראה

פ"ד. ז. ח. ב' שמיני כתיב גמל שפן ארנבת חזיר וכאן הסדר גמל ארנבת שפן חזיר, ואפשר ע"פ המדרש ס"פ שמיני שזה מכוון כנגד ד' מלכיות גמל הוא בבל ושפן פרס וארנבת יון וחזיר אדום (ע"ש טעם על כל א' למה נקרא כן) ואמרו שם משה נתן שלשתן בפסוק א' והרביעית בפסוק אחר (פ' במשנה תורה) ר' יוחנן אמר מפני ששקולה כשלשתן ור"ל אמר יתירה משלשתן ע"ש וא"כ הפסוק כאן במשנה תורה לא בא לספר מהסדר שמלכו רק מכחם וגבורתם ולומר שהאחרונה שקולה כשלשתן או יתירה מהן ולהכי חשיב להו על סדר כחן וחזקן והנה מלכות בבל הי' ע' שנה ואח"כ בטלה ומלכות יון ק"ג שנה כמ"ש בע"ז ט' א' ומלכות פרס נמשך מלכותה עד דאיתי משיח כמ"ש בריש ע"ז ומלכות אדום כנגד כולן ולהכי חשיב להו כאן כסדר הזה.

כמה הנהגות ומעשים ממרן בעל הקהילות יעקב ז"ע

הישיבות הקדושות

אמר רבינו, "שבדורינו מי שאינו לומד בישיבה, אין זה שחסר בו תורה, אלא ספק אם הוא בכלל מאמין, כי זהו המצב כיום, שבדרך כלל מי שאינו בהישיבה יש אצלו ספיקות באמונה. וסיפר שב"עץ חיים" בירושלים, היה הגר"ש סלאנט מייעץ לבחורים, אשר ראה שאינם שייכים לעסק התורה, שילמדו מקצוע, כי אם יישבו בישיבה תביאם הבטלה לחטא, וכך היו עובדים לפרנסתם ומשתלבים בלימודי תורה בשעות הערב. והוסיף רבינו, שכך היה המצב הרגיל בכלל ישראל, אבל כהיום יש את אורת הצבא ומקום העבודה, שלא ניתן ליעץ כך". ובספרו "ברכת פרי" (פרשת ויצא) הוא מבאר את הנאמר "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרונה", שב"ישיבה" יש את העניין של יציאה והבדלה מהרחוב והאווירה שבו, וגם יש את התכלית עצמה לספוג בה תורה ויראת שמים, ויש בהליכה להישיבה גם משום "ויצא" וגם משום "וילך"!

רבינו ז"ל היה אומר: "לא מברכות נהיים גדולים בתורה. יש רק עצה אחת: להתרחק מן הבטלה, ולנצל את כל הזמן". הדרכה לאברך ללימוד התורה

אלו הדברים שאמר רבינו לאברך אחד, שביקש ממנו עצה והדרכה בלימוד התורה: "בזמן הגמרא חזרו מאה ואחד פעמים, ואפילו בזמן שלמדתי בישיבות, עיקר הלימוד היה לחזור על מה שלמדו, ואם יודעים את מה שלומדים - יותר קל להמשיך ללמוד הלאה. אבל היום, ראשית, רוצים לחדש, ושנית, לומדים גמרא פעם או פעמיים וממשיכים הלאה, וממילא שוכחים מה שלמדו והכל נראה חדש.

כתוב בגמרא (ירושלמי סוף ברכות) "אם תעזבני יום - יומיים אעזבך", ואם לומדים בכלל ח' שעות ואח"כ מתבטלים ד' שעות - יוצא שהתבטלו ח' שעות כנגד מה שלמדו. צריך למעט בקריאת עיתונים ודברים אחרים, ואז אפשר למצוא י"ב שעות ביום ללמוד. ובזמן שבאים מהכולל, אפשר לחזור בבית על מה שלמדו בכלל.

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

הנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק